

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1922 kl. 1 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9 i anledning av väckt motion i andra kammaren, nr 185, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt samfällda jordbruk av tillgång till kapital.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 185, hava herrar Vennerström och Herou hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast utreda på vad sätt samfällda jordbruk kunde beviljas tillgång till kapital på samma villkor som gälla för enskilda, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan komma att föranleda».

Motionen.

I fråga om motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om understödjande av kooperativa jordbruk väcktes första gången vid 1917 års riksdag och har därefter av olika motionärer framförts vid riksdagarna 1918, 1920 och 1921. En summarisk översikt av frågans behandling vid 1917, 1918 och 1920 års riksdagar har lämnats i andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 vid förra årets riksdag.

Historik.

Vid 1921 års riksdag framfördes frågan om kooperativ jordbruksdrift genom motioner i såväl första som andra kammaren.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 152, hemställde herr Lindhagen, att riksdagen till främjande av kooperativt jordbruk mellan jordbruksarbetare ville anhålla, att regeringen måtte intressera sig för denna sak, vidtaga provisoriska åtgärder för att lämna handräckning i brådskande fall samt uppgöra en plan för uppmuntrande av sådant jordbruk i större omfattning, ävensom framlägga saken för riksdagen i den mån dess medverkan erfordrades.

Första kammarens andra tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, hemställde i sitt utlåtande nr 7, att densamma icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda. Denna hemställan bifölls av första kammaren med 71 röster mot 43.

Inom andra kammaren väcktes vid 1921 års riksdag tvenne motioner rörande kooperativ jordbruksdrift. I motion nr 241 hemställde herr Sjölander, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning av möjligheten för kooperativt jordbruks bedrivande i vårt land och i vad mån staten ekonomiskt borde bidra och även underlätta åtkomsten av jord till för jordbrukets bärkraft rimliga priser. I motion nr 251 hemställde herr Vennerström, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning om lämpligaste sättet för staten att kraftigt stödja bedrivande av kooperativa jordbruk.

Motionerna hänvisades till andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, som i sitt utlåtande nr 3 hemställde, »att andra kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning om lämpligaste sättet för staten att stödja bedrivandet av kooperativa (kollektiva) jordbruk samt för riksdagen framlägga av utredningen föranledda förslag».

Reservation avgavs av herrar Stjernstedt, Larsson i Kroken, Bergström i Bäckland, Månsson i Backa och Clemedtson, vilka ansågo, att de utredningar, som av motionärerna påyrkades, icke vore förtjänta att beaktas.

Vid behandlingen i andra kammaren avslogs utskottets hemställan med 97 röster mot 81.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket nu förevarande motion hänvisades, anförde följande.

*Andra
kammarens
utskott.*

»Den hemställan, som göres i nu föreliggande motion, innebär en viss inskränkning i förhållande till de krav, som av samme motionär framställdes i hans ovan nämnda motion vid förra årets riksdag. Yrkande göres icke nu att staten skulle kraftigt stödja bedrivandet av samfälliga jordbruk. Frågan gäller endast att åt sådana jordbruk bereda tillgång till kapital på samma villkor som gälla för enskilda. Utskottet finner ingen anledning förelägga att härutinnan frångå den ståndpunkt, som vid 1921 års riksdag intogs av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott i dess ovan anförda utlåtande. Visserligen är det sant, att vi ännu i Sverige sakna erfarenhet rörande möjligheten av samfälliga jordbruk i större omfattning. Detta synes dock icke vara giltig anledning att utesluta kooperativa sammanslutningar på jordbruksområdet från de förmåner, som staten medgiver åt enskilda. Även

bedrivet i mindre omfattning synes det samfällda jordbruket vara förtjänt att uppmuntras från det allmännas sida. För den större risk, som genom här föreslagen utvidgning av egnahemslåneverksamheten kan tänkas uppstå för låneförmedlaren, blir det en eventuell utrednings sak att utfinna nödiga garantier.

Med åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast utreda på vad sätt samfällda jordbruk kunde beviljas tillgång till kapital på samma villkor, som gälla för enskilda, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan komma att föranleda.»

Utskottets hemställan blev av andra kammaren bifallen.

*Andra
kammarens
beslut.*

Första kammaren, som delgivits andra kammarens beslut, har hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott; och får utskottet i anledning härav anföras.

Utskottet.

Så vitt utskottet har sig bekant, saknas i Sverige erfarenhet rörande samfällda jordbruk i större omfattning. En utredning av ifrågasatt art komme därför i hög grad att bli i avsaknad av det grundlag, varpå utredningen skulle bygga. Därjämte hava resultaten av det fåtal mindre samfällda jordbruk, som hittills bedrivits, icke övertygat utskottet om möjligheten eller lämpligheten av en dylik jordbruksdrift, utan anser utskottet, att en lycklig utveckling av jordbruket verksammast hjälpes genom kraftigt understödjande av individuellt drivna jordbruk.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 2 maj 1922.

Å utskottets vägnar:

N. J. F. ALMKVIST.

Närvarande vid ärendets slutbehandling inom utskottet: Herrar Almkvist, Rooth,* Julin, Enhörning,* Franzén, Andersson, P. i Arbrå, Abrahamsson.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Franzén*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad andra kammarens utskott anført och får därför hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.